

Mottagare
Regionstyrelsen

Kultursamverkansmodellen verksamhetsår 2027

Förslag till beslut

- Informationen tas emot. Önskemålet om ramförstärkning från kultur- och fritidsavdelningen kommer att hanteras och prioriteras av regionstyrelseförvaltningens ledningsgrupp, tillsammans med alla andra önskemål inom regionstyrelseförvaltningen, vid framtagandet av regionstyrelseförvaltningens förslag till mål och budget för perioden 2027–2029.

Sammanfattning

De senaste årens neddragningar i den statliga budgeten för kultursamverkansmodellen har satt hård press på våra regionala institutioner. Trots högre regionala indexuppräknings- och ramförstärkningar, kommunicerar organisationerna stora resursbehov. Vid höstens inlämning av verksamhetsplanering framfördes långsiktiga äskanden från institutionerna om totalt 17,3 mnkr. Framför allt Gotlandsmusiken flaggar för att de kommer att behöva säga upp personal om inte mer resurser tillkommer.

Möjligheter till bredare finansiering har lyfts i dialogerna. Insatser för att stimulera arbete med kompletterande finansiering har genomförts under 2025 och fortsätter under 2026.

Mot bakgrund av detta pekar kultur- och fritidsavdelningen på ett behov av ramförstärkning om 2 mnkr i till kultursamverkansmodellen på Gotland.

De behov som de regionala kulturinstitutionerna beskriver är allvarliga. Samtidigt finns stora behov på hela kulturområdet och kanske främst gällande resurser till stödsystemet utanför kultursamverkansmodellen. I bidragsöversynen 2022–2023 konstaterades att Gotland i nationella jämförelser har en hög kulturfinansiering på det regionala området, medan den kommunala stödgivningen är mycket lågt finansierad – näst sämst i Sverige.

Prioriteringar av behov på kulturområdet kommer att ske inom processen för mål och budget.

Ärendebeskrivning

Kultursamverkansmodellen har historiskt haft god finansiering på Gotland, både genom regionala prioriteringar och hög statlig finansiering. De senaste årens neddragningar i den statliga budgeten för kultursamverkansmodellen har dock satt hård press på våra regionala institutioner.

Trots högre regionala indexuppräknningar och ramförstärkningar, kommunicerar organisationerna stora resursbehov. Under 2025 inkom Gotlandsmusiken med äskande om ramförstärkning om 4 mnkr för 2026 och 2 mnkr för 2027 och Länsteatern med äskande om 1,5 mnkr. Vid höstens inlämning av verksamhetsplanering framfördes långsiktiga äskanden från institutionerna om totalt 17,3 mnkr, se tabell 1.

Tabell 1: Långsiktiga äskanden

Verksamhet	Vad	Äskat, kr
Gotlands Museum: 11,2 mnkr	Digital infrastruktur	500 000
	Kompetensförsörjning	1 200 000
	Vård och underhåll samlingar	1 500 000
	Etapp 2 förhistorisk basutställning	4 000 000
	Krisberedskap	500 000
	Konstmuseet (separat process)	3 500 000
Gotlandsmusiken: 6 mnkr	Permanent ramförstärkning från 2026	4 000 000
	Permanent ramförstärkning från 2027	2 000 000
Konst och form på Gotland: 0,1 mnkr	Inköp av risograf	100 000
SUMMA		17 300 000

Under 2025 och 2026 har dialog förts med både kultur- och fritidsavdelningen, regiondirektören och politiska representanter. Framför allt Gotlandsmusiken flaggar för att de kommer att behöva säga upp personal om inte mer resurser tillkommer.

Möjligheter till bredare finansiering har lyfts i dialogerna. Insatser för att stimulera arbete med kompletterande finansiering har genomförts under 2025 och fortsätter 2026. Under 2025 arrangerades en inspirationskväll med Postkodsstiftelsen, där det var möjligt både att delta i seminarium och boka enskilda möten för projektpitch direkt med stiftelsens representant vilket någon institution tog del av. Utöver detta pågår ett arbete med att skriva fram ett antal gemensamma projekt som kan bli en del av framtida finansiering, om än kortsiktig.

Bedömningsunderlag

Kulturens vikande offentliga finansiering är en nationell fråga. Det har inte tillskjutits offentliga medel till kulturområdet som motsvarar kostnadsökningarna och löneutvecklingen i samhället. Sedan över 30 år tillbaka har kulturen därför till stor del projektfinsierats, vilket påverkar möjligheterna till stabilitet och långsiktighet.

Det är främst de producerande verksamheterna som påverkas, det vill säga Gotlands Museum, Gotlandsmusiken och Länsteatern vilket också syns i äskandena ovan. I dialogen med dessa aktörer har regionstyrelseförvaltningen i många år följt upp och diskuterat kostnadsfördelning och självfinansieringsgrad. I den senaste uppföljningen (verksamhetsår 2024) presenterades t ex personalkostnader uppmot 70 % av den totala budgeten för både Gotlandsmusiken och Länsteatern. Allra högst andel personalkostnader har dock Regional biblioteksutveckling med 89 % av budgeten.

Tabell 2: Kostnadsfördelning samtliga regionala kulturinstitutioner

Verksamhet	Personal	Lokal	Avskrivn m m	Övriga verksamhetsk.
Gotlands Museum	58 %	15 %	4 %	23 %
Gotlandsmusiken	70 %	8 %	1 %	21 %
Länsteatern	68 %	10 %	1 %	20 %
Film på Gotland	49 %	5 %	-	46 %
Regional biblioteksutveckling	89 %	2 %	-	9 %
Utvecklarorganisationen	54 %	12 %	-	34 %

Institutionerna har tagit sig an frågan på olika sätt. Gotlands Museum har ökat sin självfinansieringsgrad markant och drar idag in 62 % av sin finansiering på annat sätt. Länsteaterns självfinansiering har också ökat och uppgår till 25 % medan Gotlandsmusiken ligger lägre, runt 14 %.

Tabell 3: Självfinansieringsgrad producerande verksamheter 2024

Producerande verksamheter	Totala intäkter, mnkr	Varav KSM, mnkr	Självfinansiering, av total	Kommentar
Gotlands Museum	44,7	17,1	62 %	1 krona KSM växer till 2,61 kr.
Länsteatern	12,4	9,3	25 %	1 krona KSM växer till 1,33 kr.
Gotlandsmusiken	15,8	18,5	14 %	1 krona KSM växer till 1,17 kr.

Region Gotland lägger en stor del av de totala kulturmedlen på de regionala kulturinstitutionerna, eftersom de har bedömts vara en viktig del av kulturens professionella infrastruktur på Gotland. 2026 fördelas 28,9 mnkr till de åtta verksamheterna inom kultursamverkansmodellen. Denna siffra kan jämföras med stödgivningen utanför modellen, där det finns totalt ca 8,5 mnkr till alla andra stödformer och aktörer.

I bidragsöversynen 2022-2023 presenterades jämförelser med jämnstora (eller av annan anledning intressanta) kommuners kulturfinansiering. Där konstaterades att Gotland i nationella jämförelser har en hög regional finansiering på kulturområdet, medan den kommunala stödgivningen är mycket lågt finansierad – faktiskt näst sämst i Sverige. För att nå en medelnivå i Sverige skulle ett tillskott om 29 mnkr till kommunal kultur krävas.

Jämförelse kommunala kulturmedel (uppgifter från offentlig statistik 2019):

Kommun	Antal invånare	Kr/invånare
Emmaboda	9 445	2301
Luleå	78 105	1666
Skellefteå	72 589	1324
Växjö	94 129	1303
Falun	59 406	1223

Kalmar	69 467	1219
Nyköping	56 591	1196
Varberg	61 601	1183
Möndal	69 364	1157
Östersund	63 779	1139
Gotland	59 686	988
Karlskrona	66 622	911

I de regionala sammanhangen ser det annorlunda ut. Samma år (2019) fördelades 375 kr/invånare till regionala kulturverksamhet (22,5 mnkr samt 1 mnkr administration). I jämförelse av regionala kulturmedel exklusive folkhögskoleverksamhet hamnar Gotland i stället strax över mitten på listan av Sveriges regioner, plats 9 av 20:

Region	Kr/invånare
Västra Götaland	655
Norrbottnen	588
Örebro	482
Jönköping	448
Jämtland	413
Dalarna	403
Västernorrland	387
Västerbotten	372
Gotland	369
Sörmland	363
Skåne	355
Kalmar	342
Blekinge	326
Gävleborg	313
Kronoberg	313
Värmland	308
Halland	303
Västmanland	283
Östergötland	226
Uppsala	222

Innan 2019 gjordes inga stora förändringar av den regionala finansieringen till kultursamverkansmodellen, men sedan dess har ramförstärkningar skett varje år. Om föreslagen fördelning 2026 räknas med, har ramen ökat med drygt 7,1 mnkr varav 4,2 mnkr regionala medel utöver indexuppräknningar.

Tabell 4: Ramförstärkningar 2021-2024

År	Regional	Statlig	Fördelades till	För
2019	1 000		Film på Gotland	Främja filmområdet
2021		888	Utvecklarorganisationen	Tillskapa utvecklarorganisationen
2022		1 268	300 tkr Gotlands Museum	Digitalisering
			200 tkr Gotlands Museum	Slöjdutveckling
			200 tkr Gotlandsmusiken	Ung Musik Gotland
			200 tkr Länsteatern Gotland	Anlita fria professionella
			100 tkr Regional biblioteksutveckling	Bokstart/litteraturförstärkning
			100 tkr Film på Gotland	Utveckla skolbio
			100 tkr dansutveckling	Dansutveckling
			68 tkr utvecklarorganisationen	Horisontella mål
2023		200	Utvecklarorganisationen	Utveckla resurscenter konst/form
2024		400	Utvecklarorganisationen	Konst och form på Gotland
	300		Utvecklarorganisationen	Konst och form på Gotland

	100		Gotlands museum	Konst på andra platser
	100		Gotlandsmusiken	Ung Musik Gotland
	100		Länsteatern Gotland	Ungas delaktighet
	100		Film på Gotland	Audiovisuellt unga
	64		Regional biblioteksutveckling	Insatser för unga/unga vuxna
2025	700		Utvecklarorganisationen	Kultur och hälsa
	242		Film på Gotland	Interregional och nationell
2026	1 500	176	Gotlands Museum	Konstmuseet
Summa	4 206	2 932		

Bedömning

De behov som de regionala kulturinstitutionerna beskriver är allvarliga. Samtidigt finns stora behov på hela kulturområdet och kanske främst gällande resurser till stödsystemet utanför kultursamverkansmodellen. Kulturplan 2025–2028 har många ambitiösa mål som driver utveckling på alla nivåer och kräver resurser.

Bedömning av konsekvenser i tvärperspektiv

1. Rättslig grund/ rättsligt perspektiv

Ej aktuellt.

2. Ekonomiskt perspektiv

Bedömningen är att ramförstärkning till kultursamverkansmodellen kan prioriteras om samtliga äskanden på kulturområdet beviljas.

3. Barnperspektiv

Bedömningen är att en ramförstärkning möjliggör ökad verksamhet för barn och unga, eftersom uppdraget inom kultursamverkansmodellen styrs av nationella kulturpolitiska mål, kulturrådets prioriteringar och Kulturplan 2025–2028 som alla särskilt prioriterar barn och unga.

4. Jämställdhetsperspektiv

Ej aktuellt.

5. Landsbygdssäkring/geografiskt perspektiv

Bedömningen är att kultursamverkansmodellen och därmed äskandet målstyrs av Kulturplan 2025–2028, där det geografiska perspektivet är representerat.

6. Klimat och miljöperspektiv

Bedömningen är att kultursamverkansmodellen och därmed äskandet målstyrs av Kulturplan 2025–2028, där det geografiska perspektivet är representerat.

Regionstyrelseförvaltningen

Stefan Hollmark
Regiondirektör

Maria Wennström
tf Avdelningschef kultur och fritid

Skickas till

Regionala kulturinstitutioner